

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7087

L 374

30e jaargang

31 december 1987

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

Inhoud

I *Besluiten waarvan de publikatie voorwaarde is voor de toepassing*

- ★ Verordening (EEG) nr. 3975/87 van de Raad van 14 december 1987 tot vaststelling van de wijze van toepassing van de mededingingsregels op ondernemingen in de sector luchtvervoer 1
- ★ Verordening (EEG) nr. 3976/87 van de Raad van 14 december 1987 betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de sector van het luchtvervoer 9

II *Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing*

Raad

87/601/EEG:

- ★ Richtlijn van de Raad van 14 december 1987 betreffende de tarieven voor geregelde luchtdiensten tussen de Lid-Staten 12

87/602/EEG:

- ★ Beschikking van de Raad van 14 december 1987 betreffende de verdeling van de passagierscapaciteit tussen luchtvaartmaatschappijen in geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten en de toegang van luchtvaartmaatschappijen tot geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten 19

I

(Besluiten waarvan de publikatie voorwaarde is voor de toepassing)

VERORDENING (EEG) Nr. 3975/87 VAN DE RAAD

van 14 december 1987

tot vaststelling van de wijze van toepassing van de mededingingsregels op ondernemingen in de sector luchtvervoer

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 87,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien de adviezen van het Europese Parlement ⁽²⁾,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité ⁽³⁾,

Overwegende dat de regels betreffende de mededinging deel uitmaken van de algemene regels van het Verdrag die ook op het luchtvervoer van toepassing zijn; dat de wijze van toepassing daarvan wordt geregeld in het hoofdstuk betreffende de mededingingsregels of volgens de daarin voorgeschreven procedures moet worden vastgesteld;

Overwegende dat krachtens Verordening nr. 141 ⁽⁴⁾, Verordening nr. 17 ⁽⁵⁾ niet van toepassing is op de vervoersector; dat Verordening (EEG) nr. 1017/68 ⁽⁶⁾ slechts van toepassing is op het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren; dat Verordening (EEG) nr. 4056/86 ⁽⁷⁾ alleen van toepassing is op zeevervoer; dat de Commissie op het ogenblik dan ook over geen enkel middel beschikt om rechtstreeks een onderzoek in te stellen naar gevallen van vermoedelijke inbreuk op de artikelen 85 en 86 van het Verdrag in de sector van het luchtvervoer; dat zij evenmin beschikt over eigen bevoegdheden om besluiten te nemen of

sancties op te leggen om de door haar vastgestelde inbreuken te doen beëindigen;

Overwegende dat het luchtvervoer kenmerken vertoont die eigen zijn aan deze sector; dat, voorts, het internationale luchtvervoer wordt geregeld door een net van bilaterale overeenkomsten tussen Staten waarin de voorwaarden worden vastgesteld waaronder de door de partijen bij die overeenkomsten aangewezen luchtvaartmaatschappijen luchtdiensten tussen het grondgebied van die partijen mogen onderhouden;

Overwegende dat gedragingen die de mededinging met betrekking tot het luchtvervoer tussen de Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden aanzienlijke gevolgen voor de handel tussen Lid-Staten kunnen hebben; dat het derhalve wenselijk is dat regels worden vastgesteld volgens welke de Commissie in nauw en voortdurend contact met de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten de noodzakelijke maatregelen kan nemen voor de toepassing van de artikelen 85 en 86 op het internationale luchtvervoer tussen luchthavens in de Gemeenschap;

Overwegende dat een dergelijke regelgeving dient te voorzien in passende procedures, beslissingsbevoegdheden en sancties om de eerbiediging te garanderen van de verboden in artikel 85, lid 1, en artikel 86; dat in dat verband rekening moet worden gehouden met de procedurevoorschriften van Verordening (EEG) nr. 1017/68 die van toepassing is op vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren en waarin rekening wordt gehouden met bepaalde bijzondere aspecten van het vervoer in het algemeen;

Overwegende dat het recht van de betrokken ondernemingen om door de Commissie gehoord te worden, moet worden verzekerd, dat derden wier belangen bij een beschikking in het geding kunnen komen de gelegenheid moeten hebben vooraf opmerkingen te maken en dat een ruime openbaarheid van de gegeven beschikkingen moet worden gewaarborgd;

Overwegende dat alle beschikkingen welke de Commissie krachtens deze verordening geeft, onderworpen zijn aan toezicht van het Hof van Justitie overeenkomstig het Verdrag; dat bovendien overeenkomstig artikel 172 van het

⁽¹⁾ PB nr. C 182 van 9. 7. 1984, blz. 2.

⁽²⁾ PB nr. C 182 van 19. 7. 1982, blz. 120, en PB nr. C 345 van 21. 12. 1987.

⁽³⁾ PB nr. C 77 van 21. 3. 1983, blz. 20.

⁽⁴⁾ PB nr. 124 van 28. 12. 1962, blz. 2751/62.

⁽⁵⁾ PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

⁽⁶⁾ PB nr. L 175 van 23. 7. 1968, blz. 1.

⁽⁷⁾ PB nr. L 378 van 31. 12. 1986, blz. 4.

Verdrag aan het Hof van Justitie volledige rechtsmacht moet worden toegekend ten aanzien van de beschikkingen waarbij de Commissie geldboeten of dwangsommen oplegt;

Overwegende dat het passend is bepaalde overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van het verbod in artikel 85, lid 1, van het Verdrag uit te zonderen, mits daarmee uitsluitend technische verbeteringen of samenwerking worden beoogd en bereikt;

Overwegende dat het, gezien de specifieke aspecten van het luchtvervoer, in de eerste plaats de ondernemingen zelf zijn die ervoor moeten zorgen dat hun overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen met de mededingingsregels in overeenstemming zijn, zodat hun derhalve niet de verplichting hoeft te worden opgelegd deze bij de Commissie te melden;

Overwegende dat in bepaalde gevallen bij de ondernemingen de wens kan bestaan zich bij de Commissie ervan te vergewissen dat hun overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in overeenstemming zijn met de voorschriften en dat hiertoe in een vereenvoudigde procedure dient te worden voorzien;

Overwegende dat deze verordening de toepassing van artikel 90 van het Verdrag onverlet laat,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Werkingsfeer

1. Bij deze verordening worden de regels voor de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag op het luchtvervoer vastgesteld.
2. Deze verordening heeft uitsluitend betrekking op het internationale luchtvervoer tussen luchthavens in de Gemeenschap.

Artikel 2

Uitzonderingen voor bepaalde technische overeenkomsten

1. Het verbod van artikel 85, lid 1, van het Verdrag is niet van toepassing op de overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen als weergegeven in de bijlage, die uitsluitend tot doel en ten gevolge hebben te komen tot technische verbeteringen of technische samenwerking. Deze lijst is niet limitatief.
2. Zo nodig zal de Commissie de Raad voorstellen voorleggen tot wijziging van de lijst in de bijlage.

Artikel 3

Procedures naar aanleiding van een klacht of ambtshalve

1. Naar aanleiding van een klacht of ambtshalve leidt de Commissie de procedure in tot beëindiging van inbreuken op artikel 85, lid 1, of artikel 86 van het Verdrag.

Tot het indienen van een klacht zijn gerechtigd:

- a) de Lid-Statens,
- b) natuurlijke of rechtspersonen die stellen hierbij een rechtmatig belang te hebben.

2. Op verzoek van de betrokken ondernemingen of ondernemersverenigingen kan de Commissie een verklaring afgeven dat, op grond van de gegevens die haar bekend zijn, er voor haar geen aanleiding bestaat tegen een overeenkomst, besluit of onderling afgestemde feitelijke gedraging, krachtens artikel 85, lid 1, of artikel 86 van het Verdrag op te treden.

Artikel 4

Resultaat van de procedures naar aanleiding van een klacht of ambtshalve

1. Indien de Commissie een inbreuk op artikel 85, lid 1, of artikel 86 van het Verdrag vaststelt, verplicht zij de betrokken ondernemingen en ondernemersverenigingen bij beschikking aan de vastgestelde inbreuk een einde te maken.

Onverminderd de overige bepalingen van deze verordening kan de Commissie alvorens een beschikking te geven als bedoeld in de vorige alinea, aan de betrokken ondernemingen en ondernemersverenigingen aanbevelingen doen om aan de inbreuk een einde te maken.

2. Indien de Commissie op grond van de haar bekende gegevens concludeert dat er geen aanleiding bestaat om krachtens artikel 85, lid 1, of artikel 86 van het Verdrag op te treden tegen een overeenkomst, een besluit of een onderling afgestemde feitelijke gedraging, geeft zij, indien de procedure is ingeleid naar aanleiding van een klacht, een beschikking waarbij de klacht als ongegrond wordt afgevoerd.

3. Indien de Commissie aan het eind van een naar aanleiding van een klacht of ambtshalve ingeleide procedure concludeert dat een overeenkomst, een besluit of een onderling afgestemde feitelijke gedraging voldoet aan de voorwaarden van artikel 85, leden 1 en 3, van het Verdrag, geeft zij een beschikking tot toepassing van lid 3. In deze beschikking wordt de datum vermeld, met ingang waarvan zij van kracht wordt. Deze kan een vroegere datum zijn dan die van de beschikking.

*Artikel 5***Toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag****Verzetprocedure**

1. Ondernemingen en ondernemersverenigingen die ten gunste van de overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen, als bedoeld in artikel 85, lid 1, waaraan zij deelnemen, een beroep wensen te doen op artikel 85, lid 3, dienen een verzoek bij de Commissie in.

2. Indien de Commissie het verzoek ontvankelijk acht, maakt zij, zodra zij over alle stukken van het dossier beschikt en op voorwaarde dat er geen procedure op grond van artikel 3 tegen de overeenkomst, het besluit of de onderling afgestemde feitelijke gedraging is ingeleid, zo spoedig mogelijk in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* de essentiële inhoud van het verzoek bekend en nodigt zij alle belanghebbende derden en de Lid-Staten uit, haar binnen 30 dagen hun opmerkingen kenbaar te maken. Bij de bekendmaking wordt rekening gehouden met het rechtmatige belang van de ondernemingen dat hun zakengeheimen niet aan de openbaarheid worden prijsgegeven.

3. Indien de Commissie de ondernemingen die haar daartoe een verzoek hebben gedaan, niet binnen 90 dagen, te rekenen vanaf de dag van de bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*, mededeelt dat ten aanzien van de toepasselijkheid van artikel 85, lid 3, van het Verdrag ernstige twijfel bestaat, wordt de overeenkomst, het besluit of de onderling afgestemde feitelijke gedraging zoals in het verzoek beschreven, geacht voor de voorafgaande tijd en voor ten hoogste zes jaar na de dag van de bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* van het verbod vrijgesteld te zijn.

Indien de Commissie na afloop van de termijn van 90 dagen, maar vóór het aflopen van de termijn van zes jaar vaststelt dat aan de voorwaarden voor toepassing van artikel 85, lid 3, niet is voldaan, geeft zij een beschikking waarin het verbod van artikel 85, lid 1, van het Verdrag van toepassing wordt verklaard. Deze beschikking kan terugwerkende kracht hebben indien de betrokkenen onjuiste gegevens hebben verstrekt of indien zij misbruik maken van een vrijstelling van het bepaalde in artikel 85, lid 1, of artikel 86 hebben overtreden.

4. De Commissie kan de verzoekende ondernemingen de in de eerste alinea van lid 3 bedoelde mededeling toezenden en dient, indien een Lid-Staat erom verzoekt, dit te doen binnen een termijn van 45 dagen nadat het verzoek aan deze Lid-Staat is toegezonden uit hoofde van artikel 8, lid 2. Dit verzoek dient gestaafd te zijn met overwegingen met betrekking tot de mededingingsregels van het Verdrag.

Indien de Commissie vaststelt dat aan de voorwaarden van artikel 85, leden 1 en 3, van het Verdrag is voldaan, geeft zij een beschikking tot toepassing van artikel 85, lid 3. In deze beschikking wordt de datum vermeld, met ingang waarvan zij van kracht wordt. Dit kan een vroegere datum zijn dan die van het verzoek.

*Artikel 6***Geldigheidsduur en intrekking van de beschikkingen tot toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag**

1. In de overeenkomstig artikel 4 of artikel 5 gegeven beschikking tot toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag wordt aangegeven voor welke periode zij geldt; deze periode is over het algemeen niet korter dan zes jaar. De beschikking kan voorwaarden en verplichtingen inhouden.

2. De beschikking kan worden verlengd, indien de voorwaarden voor de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag vervuld blijven.

3. De Commissie kan haar beschikking intrekken of wijzigen of de betrokkenen bepaalde handelingen verbieden:

- a) indien de feitelijke omstandigheden op een voor de beschikking wezenlijk punt zijn gewijzigd;
- b) indien de betrokkenen zich gedragen in strijd met een bij de beschikking opgelegde verplichting;
- c) indien de beschikking berust op onjuiste inlichtingen of door bedrog is verkregen, of
- d) indien de betrokkenen misbruik maken van de in de beschikking vervatte ontheffing van artikel 85, lid 1.

In de gevallen, genoemd onder b), c) of d), kan de beschikking met terugwerkende kracht worden ingetrokken.

*Artikel 7***Bevoegdheid**

Onverminderd de rechtsmacht van het Hof van Justitie inzake de betrokken beschikking, is uitsluitend de Commissie bevoegd om een beschikking te geven overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het Verdrag.

De autoriteiten van de Lid-Staten blijven bevoegd om te beslissen of een zaak onder de bepalingen van artikel 85, lid 1, of artikel 86, van het Verdrag valt, zolang de Commissie geen procedure heeft ingeleid met het oog op het opstellen van een beschikking in de betrokken zaak, noch de in artikel 5, lid 3, eerste alinea, bedoelde mededeling heeft verzonden.

*Artikel 8***Contact met de autoriteiten van de Lid-Staten**

1. Bij de in deze verordening bedoelde procedures onderhoudt de Commissie een nauw en voortdurend contact met

de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten; deze zijn gerechtigd opmerkingen te maken over deze procedures.

2. De Commissie doet de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten onverwijld een afschrift toekomen van de klachten en verzoeken en van de belangrijkste documenten welke haar in het kader van deze procedures zijn toegezonden of door haar worden verzonden.

3. Alvorens een beschikking naar aanleiding van een procedure als bedoeld in artikel 3, en alvorens een beschikking overeenkomstig artikel 5, lid 3, tweede alinea, of lid 4, tweede alinea, dan wel overeenkomstig artikel 6 te geven, wordt het Adviescomité voor overeenkomsten en machtsposities in het luchtvervoer geraadpleegd. Het Adviescomité wordt eveneens geraadpleegd vóór de aanvaarding van de in artikel 19 bedoelde uitvoeringsbepalingen.

4. Het Adviescomité is samengesteld uit functionarissen die bevoegd zijn op het gebied van het luchtvervoer en van mededingingsregelingen en machtsposities. Elke Lid-Staat wijst twee functionarissen aan die hem vertegenwoordigen en die bij verhindering door een andere functionaris kunnen worden vervangen.

5. De raadpleging vindt plaats op uitnodiging van de Commissie in een gemeenschappelijke bijeenkomst, op zijn vroegst twee weken na de verzending der convocaties. Voor elk der te onderzoeken gevallen wordt hierbij een uiteenzetting van de zaak gevoegd, alsmede een opgave van de voornaamste stukken van het dossier en een voorontwerp van een beschikking.

6. Het Adviescomité kan advies uitbrengen, ook indien bepaalde leden afwezig of niet vertegenwoordigd zijn. Een verslag van de uitkomsten van de raadpleging wordt bij de ontwerp-beschikking gevoegd. Dat verslag wordt niet openbaar gemaakt.

Artikel 9

Verzoek om inlichtingen

1. Ter vervulling van de taken welke haar zijn opgedragen in deze verordening, kan de Commissie alle noodzakelijke inlichtingen inwinnen bij de Regeringen en de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten, alsmede bij ondernemingen en ondernemersverenigingen.

2. Wanneer de Commissie tot een onderneming of een ondernemersvereniging een verzoek om inlichtingen richt, zendt zij gelijktijdig een afschrift van dit verzoek aan de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied het hoofdkantoor van die onderneming of ondernemersvereniging zich bevindt.

3. In haar verzoek geeft de Commissie de rechtsgrond en het doel van dit verzoek aan; tevens wijst zij op de sancties waarin artikel 12, lid 1, onder b), voorziet voor het verstrekken van onjuiste inlichtingen.

4. Tot het verstrekken van de gevraagde inlichtingen zijn verplicht: de eigenaren van een onderneming of degenen die hen vertegenwoordigen, en, in het geval van rechtspersonen, vennootschappen of verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid, degenen die volgens de wet of de statuten belast zijn met de vertegenwoordiging.

5. Indien een onderneming of ondernemersvereniging de gevraagde inlichtingen binnen de door de Commissie gestelde termijn niet, dan wel onvolledig verstrekt, verlangt de Commissie de inlichtingen bij beschikking. Deze beschikking omschrijft de gevraagde inlichtingen, stelt een passende termijn vast binnen welke deze moeten worden verstrekt en wijst op de in artikel 12, lid 1, onder b), en in artikel 13, lid 1, onder c), voorziene sancties, alsmede op het recht om tegen de beschikking in beroep te gaan bij het Hof van Justitie.

6. De Commissie zendt tegelijkertijd een afschrift van haar beschikking aan de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied zich het hoofdkantoor van de onderneming of ondernemersvereniging bevindt.

Artikel 10

Verificaties door de autoriteiten van de Lid-Staten

1. Op verzoek van de Commissie verrichten de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten de verificaties welke de Commissie op grond van artikel 11, lid 1, nodig oordeelt of welke zij krachtens artikel 11, lid 3, bij beschikking heeft gelast. De functionarissen van de bevoegde autoriteiten der Lid-Staten die belast zijn met het uitvoeren van de verificaties, oefenen hun bevoegdheden uit op vertoon van een schriftelijke opdracht, verstrekt door de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied de verificatie moet plaatsvinden. In deze opdracht wordt melding gemaakt van onderwerp en doel van de verificatie.

2. Functionarissen van de Commissie kunnen, op verzoek van de Commissie of van de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied de verificatie moet worden verricht, de functionarissen van de bevoegde autoriteit bijstaan bij het vervullen van hun opdracht.

Artikel 11

Bevoegdheid van de Commissie tot verificatie

1. Ter vervulling van de taken welke haar zijn opgedragen in deze verordening, kan de Commissie alle noodzakelijke verificaties verrichten bij ondernemingen en ondernemersverenigingen. Te dien einde beschikken de functionarissen

van de Commissie, die in haar opdracht handelen, over de volgende bevoegdheden:

- a) het controleren van de boeken en bescheiden van het bedrijf;
- b) het maken van afschriften of uittreksels uit deze boeken en bescheiden;
- c) het ter plaatse vragen van mondelinge inlichtingen;
- d) het betreden van alle door de ondernemingen en ondernemersverenigingen gebruikte lokaliteiten, terreinen en vervoermiddelen.

2. De met de opdracht belaste functionarissen van de Commissie oefenen hun bevoegdheden uit op vertoon van een schriftelijke opdracht, waarin melding wordt gemaakt van onderwerp en doel der verificaties, alsmede van de sancties waarin artikel 12, lid 1, onder c), voorziet voor het niet volledig tonen van de ter inzage gevraagde boeken of bescheiden. Voordat de verificatie plaatsvindt, stelt de Commissie tijdig de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied een verificatie moet worden verricht, in kennis van de verificatie en van de identiteit der functionarissen die met de uitvoering van deze opdracht zijn belast.

3. De ondernemingen en ondernemersverenigingen zijn verplicht zich te onderwerpen aan de verificaties welke de Commissie bij beschikking heeft gelast. Deze beschikking maakt melding van onderwerp en doel van de verificatie, geeft de datum aan waarop de verificatie een aanvang neemt en wijst op de in artikel 12, lid 1, onder c), en in artikel 13, lid 1, onder d), voorziene sancties, alsmede op het recht om tegen de beschikking in beroep te gaan bij het Hof van Justitie.

4. Alvorens de in lid 3 genoemde beschikking te geven, raadpleegt de Commissie de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied de verificatie moet worden verricht.

5. De functionarissen van de bevoegde autoriteit van de Lid-Staat op welks grondgebied de verificatie moet worden verricht, kunnen, op verzoek van deze autoriteit of van de Commissie, de functionarissen van de Commissie bijstaan bij het vervullen van hun opdracht.

6. Wanneer een onderneming zich verzet tegen een verificatie waartoe krachtens dit artikel opdracht is gegeven, verleent de betrokken Lid-Staat de nodige bijstand aan de functionarissen aan wie de Commissie opdracht tot verificatie heeft gegeven, ten einde hun de vervulling van deze opdracht mogelijk te maken. Daartoe nemen de Lid-Statens uiterlijk op 31 juli 1989, na raadpleging van de Commissie, de nodige maatregelen.

Artikel 12

Geldboeten

1. De Commissie kan bij beschikking aan ondernemingen of ondernemersverenigingen geldboeten opleggen van ten minste 100 en ten hoogste 5 000 Ecu wanneer zij opzettelijk of uit onachtzaamheid:

- a) bij een verzoek als bedoeld in artikel 3, lid 2, of artikel 5, onjuiste of misleidende inlichtingen verstrekken;
- b) in antwoord op een verzoek als bedoeld in artikel 9, lid 3 of lid 5, onjuiste inlichtingen verstrekken of inlichtingen niet verstrekken binnen de termijn, gesteld bij een krachtens artikel 9, lid 5, gegeven beschikking;
- c) bij een krachtens artikel 10 of artikel 11 verrichte verificatie geen volledige inzage geven van de ter inzage gevraagde boeken en bescheiden van het bedrijf, of zich niet onderwerpen aan verificatie welke de Commissie bij een krachtens artikel 11, lid 3, gegeven beschikking heeft gelast.

2. Wanneer ondernemingen of ondernemersverenigingen opzettelijk of uit onachtzaamheid:

- a) inbreuk maken op artikel 85, lid 1, of artikel 86 van het Verdrag, of
- b) zich gedragen in strijd met een verplichting, opgelegd krachtens artikel 6, lid 1,

kan de Commissie bij beschikking aan deze ondernemingen of ondernemersverenigingen geldboeten opleggen van 1 000 tot 1 000 000 Ecu, of tot een hoger bedrag dat evenwel 10 % van de omzet van elk der betrokken ondernemingen in het voorafgaande boekjaar niet mag overschrijden.

Bij de vaststelling van het bedrag van de geldboete wordt niet alleen rekening gehouden met de zwaarte, maar ook met de duur van de inbreuk.

3. Het bepaalde in artikel 8 is van toepassing.

4. De beschikkingen gegeven krachtens de leden 1 en 2 hebben geen strafrechtelijk karakter.

5. De in lid 2, onder a), bedoelde geldboeten kunnen niet worden opgelegd voor gedragingen welke plaatshebben nadat deze bij de Commissie zijn aangemeld en voordat de Commissie ten aanzien hiervan een beschikking heeft gegeven krachtens artikel 85, lid 3, van het Verdrag, voor zover deze gedragingen binnen de grenzen blijven welke in de kennisgeving zijn genoemd.

Deze bepaling is echter niet van toepassing zodra de Commissie de betrokken ondernemingen of ondernemersverenigingen heeft medegedeeld dat zij, na voorafgaand onderzoek, van oordeel is dat overeenkomsten, besluiten of gedragingen onder artikel 85, lid 1, van het Verdrag vallen en dat toepassing van artikel 85, lid 3, niet gerechtvaardigd is.

Artikel 13

Dwangsommen

1. De Commissie kan bij beschikking aan ondernemingen of ondernemersverenigingen dwangsommen opleggen ten bedrage van ten minste 50 en ten hoogste 1 000 Ecu voor elke dag waarmee de in de beschikking gestelde termijn wordt overschreden, ten einde hen te dwingen:

- a) een einde te maken aan een inbreuk op artikel 85, lid 1, of artikel 86 van het Verdrag, waarvan zij de beëindiging heeft bevolen krachtens artikel 4;
- b) een krachtens artikel 6, lid 3, verboden handeling na te laten;
- c) tot het volledig en juist verschaffen van inlichtingen welke de Commissie heeft verlangd bij een krachtens artikel 9, lid 5, gegeven beschikking;
- d) zich te onderwerpen aan een verificatie welke de Commissie bij een krachtens artikel 11, lid 3, gegeven beschikking heeft gelast.

2. Wanneer ondernemingen of ondernemersverenigingen de verplichting nagekomen zijn, ter afdwinging waarvan de dwangsom was opgelegd, kan de Commissie vaststellen dat het uiteindelijk verschuldigde bedrag lager zal zijn dan het bedrag dat zou voortvloeien uit de oorspronkelijke beschikking.

3. Het bepaalde in artikel 8 is van toepassing.

Artikel 14

Rechtsmacht van het Hof van Justitie

Het Hof van Justitie heeft volledige rechtsmacht in de zin van artikel 172 van het Verdrag ter zake van beroep tegen beschikkingen van de Commissie waarin een geldboete of dwangsom wordt vastgesteld; het kan de opgelegde geldboete of dwangsom intrekken, verlagen of verhogen.

Artikel 15

Rekeneenheid

Voor de toepassing van de artikelen 12 tot en met 14 is de Ecu die welke voor de opstelling van de begroting van de Gemeenschap krachtens de artikelen 207 en 209 van het Verdrag is gebruikt.

Artikel 16

Horen van belanghebbenden en derden

1. Alvorens de in artikel 3, lid 2, bedoelde verklaring te weigeren, of beschikkingen te geven op grond van artikel 4,

artikel 5, lid 3, tweede alinea, en lid 4, artikel 6, lid 3, en de artikelen 12 en 13, stelt de Commissie de betrokken ondernemingen en ondernemersverenigingen in de gelegenheid hun standpunt kenbaar te maken ter zake van de punten van bezwaar welke de Commissie in aanmerking neemt of heeft genomen.

2. Voor zover de Commissie of de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten dit noodzakelijk achten, kunnen zij ook andere natuurlijke of rechtspersonen horen. Indien natuurlijke of rechtspersonen verzoeken gehoord te worden en blijkt geven hierbij in voldoende mate belang te hebben, moet aan dit verzoek gevolg worden gegeven.

3. Wanneer de Commissie voornemens is een beschikking te geven tot toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag, maakt zij het essentiële gedeelte van de overeenkomst, het besluit of de onderling afgestemde feitelijke gedraging in kwestie in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* bekend; hierbij worden alle belanghebbende derden uitgenodigd opmerkingen kenbaar te maken binnen de door de Commissie vastgestelde termijn van ten minste één maand. Bij de bekendmaking wordt rekening gehouden met het rechtmatige belang van de ondernemingen dat hun zakengeheimen niet aan de openbaarheid worden prijsgegeven.

Artikel 17

Beroepsgeheim

1. De krachtens de artikelen 9 tot en met 11 ingewonnen inlichtingen mogen slechts worden gebruikt voor het doel waarvoor zij zijn gevraagd.

2. Onverminderd hetgeen in de artikelen 16 en 18 is bepaald, zijn de Commissie en de bevoegde autoriteiten der Lid-Staten, alsmede hun functionarissen verplicht inlichtingen welke zij bij de toepassing van deze verordening hebben ingewonnen en welke naar hun aard onder het beroepsgeheim vallen, niet openbaar te maken.

3. De leden 1 en 2 vormen geen beletsel voor de openbaarmaking van algemene informatie of overzichten waarin geen gegevens zijn opgenomen met betrekking tot individuele ondernemingen of ondernemersverenigingen.

Artikel 18

Bekendmaking van beschikkingen

1. De Commissie maakt de beschikkingen bekend die zij op grond van artikel 3, lid 2, artikel 4, artikel 5, lid 3, tweede alinea, en lid 4, en artikel 6, lid 3, vaststelt.

2. De bekendmaking vermeldt de betrokken partijen en de essentiële gedeeltes van de beschikking; hierbij wordt rekening gehouden met het rechtmatige belang van de onderne-

mingen, dat hun zakengeheimen niet aan de openbaarheid worden prijsgegeven.

Artikel 19

Uitvoeringsbepalingen

De Commissie is bevoegd uitvoeringsbepalingen vast te stellen met betrekking tot vorm, inhoud en overige bijzonderheden van de in artikel 3 bedoelde klachten, de in

artikel 3, lid 2, en artikel 5 bedoelde verzoeken en met betrekking tot het horen van belanghebbenden en derden, als bepaald in artikel 16, leden 1 en 2.

Artikel 20

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op 1 januari 1988.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke Lid-Staat.

Gedaan te Brussel, 14 december 1987.

Voor de Raad

De Voorzitter

U. ELLEMANN-JENSEN

*BIJLAGE***Lijst bedoeld in artikel 2**

- a) Het invoeren of uniform toepassen van verplichte of aanbevolen technische normen voor vliegtuigen, vliegtuigonderdelen, materieel en vliegtuigbenodigdheden, wanneer zulke normen worden vastgesteld door een organisatie die doorgaans internationale erkenning geniet, ofwel door een fabrikant van vliegtuigen of materieel;
- b) het invoeren of uniform toepassen van technische normen voor vaste installaties voor vliegtuigen, wanneer zulke normen worden vastgesteld door een organisatie die doorgaans internationale erkenning geniet;
- c) het uitwisselen, leasen, poolen of onderhouden van vliegtuigen, vliegtuigonderdelen, materieel of vaste installaties, met het oog op het verzorgen van luchtdiensten en het gezamenlijk aankopen van vliegtuigonderdelen, mits dergelijke regelingen worden getroffen op een niet-discriminerende basis;
- d) het invoeren, exploiteren en onderhouden van technische communicatienetten, mits dergelijke regelingen worden getroffen op een niet-discriminerende basis;
- e) het uitwisselen, poolen of opleiden van personeel voor technische en exploitatiedoeleinden;
- f) het organiseren en uitvoeren van vervangend vervoer van personen, post en bagage, in geval van een defect of vertraging van een vliegtuig, door middel van chartering of terbeschikkingstelling van een vervangend vliegtuig op grond van een contractuele regeling;
- g) het organiseren en uitvoeren van opeenvolgend of bijkomend luchtvervoer, en het vaststellen en toepassen van algemene prijzen en voorwaarden voor dit vervoer;
- h) het samenvoegen van individuele zendingen;
- i) het instellen of toepassen van eenvormige regels voor de structuur en de toepassingsvoorwaarden van luchtvaarttarieven, mits door dergelijke regels noch direct noch indirect vervoertarieven of -voorwaarden worden vastgesteld;
- j) afspraken inzake verkoop, bevestiging en aanvaarding van vervoerbiljetten tussen luchtvaartmaatschappijen (interlining) alsmede de daartoe ingestelde terugbetalings-, evenredigheids- of boekhoudsystemen;
- k) het vereffenen en afhandelen van rekeningen tussen luchtvaartmaatschappijen door middel van een verrekeningsbureau, met inbegrip van de diensten die hierbij noodzakelijk of accessoir zijn; het vereffenen en afhandelen van rekeningen tussen luchtvaartmaatschappijen en hun aangewezen agenten door middel van een gecentraliseerd en geautomatiseerd afhandelingsplan of -systeem, met inbegrip van de diensten die daarbij noodzakelijk of accessoir zijn.

VERORDENING (EEG) Nr. 3976/87 VAN DE RAAD

van 14 december 1987

betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de sector van het luchtvervoer

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 87,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Europese Parlement ⁽²⁾,

Gezien de adviezen van het Economisch en Sociaal Comité ⁽³⁾,

Overwegende dat bij Verordening (EEG) nr. 3975/87 ⁽⁴⁾ de procedure voor de toepassing van de mededingingsregels op de ondernemingen in de sector luchtvervoer wordt vastgesteld; dat in Verordening nr. 17 van de Raad ⁽⁵⁾ de procedures zijn neergelegd voor de toepassing van deze regels op overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde gedragingen andere dan die welke rechtstreeks verband houden met het verschaffen van luchtvervoersdiensten;

Overwegende dat artikel 85, lid 1, van het Verdrag buiten toepassing kan worden verklaard voor bepaalde groepen van overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die voldoen aan de in artikel 85, lid 3, gestelde voorwaarden;

Overwegende dat er gemeenschappelijke bepalingen voor de toepassing van artikel 85, lid 3, dienen te worden aangenomen bij wege van een verordening uit hoofde van artikel 87; dat overeenkomstig artikel 87, lid 2, onder b), in die verordening de wijze van toepassing van artikel 85, lid 3, moet worden vastgesteld met inachtneming van de noodzaak, enerzijds een doeltreffend toezicht te verzekeren, anderzijds de administratieve controle zoveel mogelijk te vereenvoudigen; dat overeenkomstig artikel 87, lid 2, onder d), een dergelijke verordening vereist is om de taak van de Commissie onderscheidenlijk van het Hof van Justitie vast te stellen;

Overwegende dat de sector van het luchtvervoer tot dusverre werd beheerst door een net van internationale overeenkomsten, bilaterale overeenkomsten tussen Staten en bila-

terale en multilaterale overeenkomsten tussen luchtvaartmaatschappijen; dat wijzigingen in deze internationale regelingen die noodzakelijk zijn om een scherpere concurrentie te waarborgen geleidelijk tot stand moeten worden gebracht, zulks om het luchtvervoer de tijd te geven om zich aan te passen;

Overwegende dat de Commissie derhalve in staat moet worden gesteld artikel 85, lid 1, bij verordening buiten toepassing te verklaren voor bepaalde groepen van overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen;

Overwegende dat het noodzakelijk is de specifieke voorwaarden en omstandigheden nader te bepalen waaronder de Commissie deze bevoegdheid in voortdurend nauw contact met de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten kan uitoefenen;

Overwegende dat het met name gewenst is een groepsvrijstelling te verlenen voor bepaalde groepen van overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen; dat deze vrijstelling voor een beperkte periode dient te worden verleend, gedurende welke de luchtvaartmaatschappijen zich op een sterker door mededinging gekenmerkte situatie kunnen instellen; dat de Commissie in nauw contact met de Lid-Staten de draagwijdte van deze vrijstelling en de voorwaarden daarvoor nauwkeurig moet kunnen vaststellen;

Overwegende dat geen vrijstelling kan worden verkregen wanneer aan de in artikel 85, lid 3, gestelde voorwaarden niet is voldaan; dat de Commissie dus de bevoegdheid dient te hebben de geschikte maatregelen te nemen als een overeenkomst gevolgen blijkt te hebben die onverenigbaar zijn met artikel 85, lid 3; dat de Commissie derhalve in staat moet zijn eerst aanbevelingen te doen aan de partijen en vervolgens beschikkingen te geven;

Overwegende dat deze verordening de toepassing van artikel 90 van het Verdrag onverlet laat;

Overwegende dat de Staatshoofden en Regeringsleiders op hun bijeenkomst in juni 1986 zijn overeengekomen dat de interne markt voor luchtvervoer in 1992 voltooid moet zijn uit hoofde van de acties van de Gemeenschap die leiden tot versterking van de economische en sociale samenhang van de Gemeenschap; dat de bepalingen van deze verordening te zamen met die van Richtlijn 87/601/EEG van de Raad van 14 december 1987 betreffende de tarieven voor geregelde luchtdiensten tussen de Lid-Staten ⁽⁶⁾ en die van

⁽¹⁾ PB nr. C 182 van 9. 7. 1984, blz. 3.

⁽²⁾ PB nr. C 262 van 14. 10. 1985, blz. 44;
PB nr. C 190 van 20. 7. 1987, blz. 182, en
PB nr. C 345 van 21. 12. 1987.

⁽³⁾ PB nr. C 303 van 25. 11. 1985, blz. 31, en
PB nr. C 333 van 29. 12. 1986, blz. 27.

⁽⁴⁾ Zie bladzijde 1 van dit Publikatieblad.

⁽⁵⁾ PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

⁽⁶⁾ Zie bladzijde 12 van dit Publikatieblad.

Beschikking 87/602/EEG van de Raad van 14 december 1987 betreffende de verdeling van de passagierscapaciteit tussen luchtvaartmaatschappijen in geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten en de toegang van luchtvaartmaatschappijen tot geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten ⁽¹⁾ een eerste stap in deze richting zijn en dat de Raad derhalve, om het door de Staatshoofden en Regeringsleiders gestelde doel te bereiken, verdere liberalisatiemaatregelen zal treffen aan het einde van een aanvangsperiode van drie jaar,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Deze verordening is van toepassing op het internationale luchtvervoer tussen luchthavens in de Gemeenschap.

Artikel 2

1. Onverminderd de toepassing van Verordening (EEG) nr. 3975/87 en in overeenstemming met artikel 85, lid 3, van het Verdrag, kan de Commissie bij verordening verklaren dat artikel 85, lid 1, niet van toepassing is op bepaalde groepen van overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen.

2. De Commissie kan meer bepaald dergelijke verordeningen vaststellen ten aanzien van overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen die het volgende beogen:

- gezamenlijke planning en coördinatie van de capaciteit die moet worden ingezet op geregelde diensten, voor zover dit bijdraagt tot een spreiding van de diensten op minder drukke tijdstippen van de dag of tijdens minder drukke perioden of op minder drukke routes, voor zover elke partij zich zonder boete uit dergelijke overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen kan terugtrekken en niet verplicht wordt om langer dan drie maanden van tevoren haar voornemen te kennen te geven om in toekomstige verkeersseizoenen niet aan een dergelijke gezamenlijke planning en coördinatie deel te nemen;
- het poolen van opbrengsten uit geregelde diensten, voor zover de overdracht niet meer bedraagt dan 1 % van de door de overdragende partij op een bepaalde route verdiende pool-opbrengst, de overdragende partij geen kosten deelt of aanvaardt en de overdracht geschiedt ter compensatie van het verlies dat de ontvangende partij op geregelde vluchten op minder drukke tijdstippen van de dag of tijdens minder drukke perioden lijdt;

- overleg met het oog op de gezamenlijke uitwerking van voorstellen betreffende tarieven, vervoerkosten en voorwaarden voor het geregeld vervoer van passagiers en bagage, mits het desbetreffende overleg op vrijwillige basis plaatsvindt en de luchtvaartmaatschappijen niet gebonden zijn door het resultaat ervan en mits de Commissie en de Lid-Staten waaronder de betrokken luchtvaartmaatschappijen ressorteren, als waarnemers aan dit overleg kunnen deelnemen;
 - het toekennen van „time slots” op vliegvelden en dienstregelingen, op voorwaarde dat de betrokken luchtvaartmaatschappijen gerechtigd zijn om aan dergelijke regelingen deel te nemen, dat de nationale en multilaterale procedures voor dergelijke regelingen doorzichtig zijn, en dat bij deze regelingen alle door de nationale of internationale autoriteiten ingestelde beperkingen en verdelingsvoorschriften en eventuele historische rechten van de luchtvaartmaatschappijen in acht worden genomen;
 - de gemeenschappelijke aankoop, ontwikkeling en exploitatie van geautomatiseerde systemen inzake dienstregelingen, boekingen en het afgeven van vervoerbiljetten door de luchtvaartmaatschappijen, mits de luchtvaartmaatschappijen van de Lid-Staten onder gelijke voorwaarden toegang hebben tot dergelijke systemen, de diensten van de deelnemende luchtvaartmaatschappijen op een niet-discriminerende wijze in het systeem zijn opgenomen en ook elke deelnemer zich met inachtneming van een redelijke opzegtermijn uit het systeem kan terugtrekken;
 - de technische en operationale afhandeling op de grond op vliegvelden, zoals verplaatsing van het vliegtuig met een trekker, bijtanken, schoonmaken en veiligheidscontrole;
 - de personen-, post-, vracht- en bagageafhandeling op vliegvelden;
 - diensten voor het verzorgen van de catering aan boord.
3. Onverminderd het bepaalde in lid 2, omschrijven dergelijke Commissieverordeningen de groepen overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen waarop ze van toepassing zijn, en geven ze met name aan:
- a) de beperkingen of de bepalingen die al dan niet in de overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen mogen voorkomen;
 - b) de bepalingen die in de overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen moeten voorkomen of andere voorwaarden waaraan moet worden voldaan.

Artikel 3

Een overeenkomstig artikel 2 door de Commissie vastgestelde verordening vervalt op 31 januari 1991.

⁽¹⁾ Zie bladzijde 19 van dit Publikatieblad.

Artikel 4

Overeenkomstig artikel 2 vastgestelde verordeningen bevatten een bepaling dat zij met terugwerkende kracht van toepassing zijn op overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die op de datum van inwerkingtreding van dergelijke verordeningen bestonden.

Artikel 5

Alvorens een verordening vast te stellen maakt de Commissie het ontwerp bekend en geeft alle betrokken personen en organisaties de gelegenheid binnen een door haar vastgestelde redelijke termijn van ten minste één maand hun opmerkingen aan haar kenbaar te maken.

Artikel 6

Alvorens een ontwerp-verordening bekend te maken en een verordening vast te stellen, raadpleegt de Commissie het Adviescomité voor overeenkomsten en machtsposities in het luchtvervoer, dat is ingesteld bij artikel 8, lid 3, van Verordening (EEG) nr. 3975/87.

Artikel 7

1. Indien de betrokkenen inbreuk maken op een voorwaarde of verplichting verbonden aan een ontheffing die is verleend bij een verordening uit hoofde van artikel 2, kan de Commissie om deze inbreuk te beëindigen:

- aanbevelingen doen aan de betrokkenen, en
- in geval van niet-nakoming van deze aanbevelingen door de betrokkenen, en afhankelijk van de ernst van de betrokken inbreuk, een beschikking geven waarin

hun bepaalde handelingen worden verboden dan wel gelast, of hun onder intrekking van de hun verleende groepsontheffing een individuele ontheffing wordt verleend overeenkomstig artikel 4, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 3975/87, of de groepsontheffing niet meer op hen van toepassing wordt verklaard.

2. Indien de Commissie ambtshalve of op verzoek van een Lid-Staat of van natuurlijke of rechtspersonen die aantonen daarbij een rechtmatig belang te hebben, vaststelt dat in een bepaald geval overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen waarvoor een groepsontheffing is verleend bij een verordening uit hoofde van artikel 2, lid 2, desondanks bepaalde gevolgen hebben die onverenigbaar zijn met artikel 85, lid 3, of verboden zijn krachtens artikel 86 van het Verdrag, kan zij de groepsontheffing voor deze overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen niet langer van toepassing verklaren en overeenkomstig artikel 13 van Verordening (EEG) nr. 3975/87 alle passende maatregelen nemen om aan deze inbreuken een einde te maken.

3. Alvorens een besluit te nemen uit hoofde van lid 2, kan de Commissie aan de betrokkenen aanbevelingen doen met het oog op het beëindigen van de inbreuk.

Artikel 8

Uiterlijk 30 juni 1990 besluit de Raad over de herziening van deze verordening op basis van een voorstel van de Commissie, dat vóór 1 november 1989 moet worden ingediend.

Artikel 9

Deze verordening treedt in werking op 1 januari 1988.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke Lid-Staat.

Gedaan te Brussel, 14 december 1987.

Voor de Raad

De Voorzitter

U. ELLEMANN-JENSEN

II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

RAAD

RICHTLIJN VAN DE RAAD

van 14 december 1987

betreffende de tarieven voor geregelde luchtdiensten tussen de Lid-Staten

(87/601/EEG)

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 84, lid 2, en artikel 227, lid 2,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien de adviezen van het Europese Parlement ⁽²⁾,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité ⁽³⁾,

Overwegende dat soepeler procedures voor het goedkeuren van de tarieven voor geregeld luchtvervoer van passagiers tussen Lid-Staten meer ruimte zullen laten aan de luchtvaartmaatschappijen om markten te ontwikkelen en beter in de behoeften van de consumenten te voorzien;

Overwegende dat de luchtvaartmaatschappijen dienen te worden aangemoedigd hun kosten te beheersen, hun produktiviteit op te voeren en efficiënte diensten tegen een aantrekkelijke prijs te verlenen;

Overwegende dat er gemeenschappelijke regels dienen te worden vastgesteld met criteria voor de goedkeuring van de luchtvaarttarieven;

Overwegende dat krachtens artikel 189 van het Verdrag de Lid-Staten de meest geschikte middelen mogen kiezen om de bepalingen van deze richtlijn ten uitvoer te leggen en dat zij meer bepaald de in artikel 3 neergelegde criteria nauwkeuriger mogen toepassen;

Overwegende dat er procedures dienen te worden ingesteld voor het indienen door de luchtvaartmaatschappijen van de voorgestelde tarieven en de uitdrukkelijke of automatische goedkeuring door de betrokken Lid-Staten; dat de luchtvaartmaatschappijen individueel luchtvaarttarieven moeten kunnen voorstellen of na overleg met andere luchtvaartmaatschappijen, om met name de voorwaarden van interlining-overeenkomsten te bepalen, gezien de grote voordelen van interlining;

Overwegende dat dient te worden voorzien in snel overleg tussen de Lid-Staten in geval van geschil, alsmede in procedures voor de regeling van geschillen over de goedkeuring van tarieven, die niet door overleg worden opgelost;

Overwegende dat de consumentengroeperingen geregeld dienen te worden geraadpleegd over zaken die verband houden met de luchtvaarttarieven;

Overwegende dat de Staatshoofden en Regeringsleiders op hun bijeenkomst in juni 1986 zijn overeengekomen dat de interne markt voor luchtvervoer in 1992 voltooid moet zijn uit hoofde van de acties van de Gemeenschap die leiden tot versterking van de economische en sociale samenhang van de Gemeenschap; dat de bepalingen van deze richtlijn inzake tarieven een eerste stap in deze richting zijn en dat de Raad daarom om het door de Staatshoofden en Regeringsleiders gestelde doel te bereiken verdere liberalisatiemaatregelen inzake tarieven zal treffen aan het einde van een aanvangsperiode van drie jaar,

⁽¹⁾ PB nr. C 78 van 30. 3. 1982, blz. 6.

⁽²⁾ PB nr. C 322 van 28. 11. 1983, blz. 10, en
PB nr. C 345 van 21. 12. 1987.

⁽³⁾ PB nr. C 77 van 21. 3. 1983, blz. 26.

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Werkingsfeer en definities

Artikel 1

Deze richtlijn is van toepassing op procedures en criteria voor het vaststellen van tarieven voor geregeld luchtvervoer die worden berekend voor trajecten tussen een luchthaven in een Lid-Staat en een luchthaven in een andere Lid-Staat.

Deze richtlijn is niet van toepassing op de overzeese departementen bedoeld in artikel 227, lid 2, van het Verdrag.

Artikel 2

In deze richtlijn wordt verstaan onder:

- a) tarieven voor geregeld luchtvervoer: de prijzen die in de van toepassing zijnde nationale valuta moeten worden betaald voor het vervoer van passagiers en bagage met geregelde luchtdiensten, en de voorwaarden waaronder deze prijzen gelden, met inbegrip van aan agentschappen en andere bijkomende diensten aangeboden vergoeding en voorwaarden;
- b) flexibiliteitszone: een prijszone als bedoeld in artikel 5, waarbinnen luchtvaarttarieven die voldoen aan de in bijlage II omschreven voorwaarden voor automatische goedkeuring door de luchtvaartautoriteiten van de Lid-Staten in aanmerking komen. De bandbreedte van een zone wordt uitgedrukt in procenten van het referentietarief;
- c) referentietarief: het normale economy luchtvaarttarief dat op de betrokken route wordt berekend door een luchtvaartmaatschappij met de derde of de vierde luchtvaartvrijheid; indien er meer dan een van dergelijke tarieven bestaan, wordt het gemiddelde genomen, tenzij bilateraal anders is overeengekomen; als er geen normaal economy-tarief is, wordt het laagste volledig flexibele tarief genomen;
- d) luchtvaartmaatschappij: een luchtvervoeronderneming met een geldige exploitatievergunning om geregelde luchtdiensten te exploiteren;
- e) luchtvaartmaatschappij met de derde luchtvaartvrijheid: een luchtvaartmaatschappij die het recht heeft om op het grondgebied van een andere Staat passagiers, vracht en post af te zetten, aan boord genomen in de Staat waarin zij is geregistreerd;
luchtvaartmaatschappij met de vierde luchtvaartvrijheid: een luchtvaartmaatschappij die het recht heeft om in een andere Staat passagiers, vracht en post aan boord te nemen met de Staat waarin zij is geregistreerd als bestemming;
luchtvaartmaatschappij met de vijfde luchtvaartvrijheid: een luchtvaartmaatschappij die het recht heeft om commercieel luchtvervoer van passagiers, vracht en post te verrichten tussen twee andere Staten dan de Staat waarin zij is geregistreerd;
- f) communautaire luchtvaartmaatschappij:
 - i) een luchtvaartmaatschappij die haar hoofdzetel en haar voornaamste plaats van bedrijvigheid in de

Gemeenschap heeft, waarvan de meerderheid van de aandelen in handen is van onderdanen van Lid-Staten en/of van Lid-Staten en die daadwerkelijk wordt bestuurd door die personen of Staten, ofwel

- ii) een luchtvaartmaatschappij die, hoewel zij op het tijdstip van vaststelling van deze richtlijn niet beantwoordt aan de onder i) gegeven definitie:

A) ofwel haar hoofdzetel en haar voornaamste plaats van bedrijvigheid in de Gemeenschap heeft en gedurende de twaalf maanden voorafgaande aan de vaststelling van deze richtlijn geregelde of niet-geregelde luchtdiensten in de Gemeenschap heeft uitgevoerd;

B) ofwel gedurende de twaalf maanden voorafgaande aan de vaststelling van deze richtlijn in geregelde diensten krachtens de derde of vierde vrijheid tussen de Lid-Staten heeft voorzien.

De ondernemingen die voldoen aan de bovengenoemde criteria, worden in bijlage I vermeld;

- g) betrokken Staten: de Lid-Staten waartussen de desbetreffende geregelde luchtdienst wordt onderhouden;
- h) geregelde luchtdienst: een reeks vluchten die elk alle volgende kenmerken bezitten:
 - i) zij verlopen door het luchtruim boven het grondgebied van meer dan één Lid-Staat;
 - ii) zij worden uitgevoerd door vliegtuigen voor het vervoer van passagiers of van passagiers en vracht en/of post tegen betaling, op zodanige wijze dat door het publiek voor elke vlucht plaatsen kunnen worden gekocht (rechtstreeks van de luchtvaartmaatschappij of via haar erkende agenten);
 - iii) zij worden uitgevoerd om het vervoer tussen dezelfde twee of meer plaatsen te verzorgen:
 - 1) hetzij volgens een gepubliceerde geregelde dienst;
 - 2) hetzij met een zodanige regelmaat of frequentie dat zij duidelijk een systematische reeks vormen;
- i) vlucht: vertrek van een bepaalde luchthaven met bestemming naar een bepaalde andere luchthaven.

Criteria

Artikel 3

Onverminderd het bepaalde in artikel 5, lid 2, keuren de Lid-Staten de luchtvaarttarieven goed indien deze in een redelijke verhouding staan tot de volledig toegerekende kosten op lange termijn van de aanvragende luchtvaartmaatschappij, met inachtneming van andere relevante factoren. Zij houden in dit verband rekening met de behoeften van de consumenten, de noodzaak van een bevredigende

opbrengst van de investering, de concurrentie op de markt, inclusief de tarieven van de andere luchtvaartmaatschappijen die dezelfde route bedienen en de noodzaak om dumping te voorkomen. Het feit dat een voorgesteld tarief lager is dan de tarieven van andere luchtvaartmaatschappijen die dezelfde route bedienen, is evenwel geen voldoende reden om de goedkeuring te weigeren.

Procedures

Artikel 4

1. Luchtvaarttarieven moeten door de luchtvaartautoriteiten van de betrokken Staten worden goedgekeurd. Te dien einde moet een luchtvaartmaatschappij haar tarieven in de door die Staten voorgeschreven vorm voorleggen.

Zulks dient te geschieden:

- a) hetzij individueel,
- b) hetzij na overleg met andere luchtvaartmaatschappijen, mits dat overleg strookt met de voorschriften van de verordeningen vastgesteld krachtens Verordening (EEG) nr. 3976/87 van de Raad van 14 december 1987 betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de sector van het luchtvervoer ⁽¹⁾.

De luchtvaartautoriteiten mogen niet eisen dat luchtvaartmaatschappijen hun tarieven meer dan 60 dagen voordat zij van kracht worden ter goedkeuring voorleggen.

2. Behoudens artikel 5 en onverminderd artikel 6, is voor de tarieven de goedkeuring van de twee betrokken Lid-Staten vereist. Indien geen van beide luchtvaartautoriteiten binnen 30 dagen na de datum van indiening van een tarief haar afkeuring te kennen heeft gegeven, wordt het tarief geacht te zijn goedgekeurd.

3. Zodra een luchtvaarttarief is goedgekeurd, blijft het van kracht totdat het verstrijkt of wordt vervangen. Een luchtvaarttarief mag echter voor een periode van ten hoogste twaalf maanden na de oorspronkelijke datum van verstrijken verlengd worden.

4. Een Lid-Staat verleent een luchtvaartmaatschappij van een andere Lid-Staat die een rechtstreekse of indirecte geregelde luchtdienst exploiteert, toestemming om, met gepaste kennisgeving, haar tarief aan te passen aan een reeds tussen dezelfde twee steden goedgekeurd tarief. Deze bepaling geldt niet voor indirecte luchtdiensten waarvan het traject meer dan 20 % langer is dan het traject van de kortste rechtstreekse luchtdienst.

5. Alleen luchtvaartmaatschappijen met de derde of de vierde luchtvaartvrijheid mogen als prijsleiders optreden.

Artikel 5

1. Voor iedere geregelde luchtdienst gelden twee flexibiliteitszones, en wel:

- de discountzone: van 90 % tot meer dan 65 % van het referentietarief;
- de deep-discountzone: van 65 % tot 45 % van het referentietarief.

2. De betrokken Staten staan luchtvaartmaatschappijen met de derde of vierde luchtvaartvrijheid toe, binnen de flexibiliteitszones onder de in bijlage II aangegeven onderscheiden voorwaarden discount en deep-discount luchtvaarttarieven van hun keuze te berekenen, mits die tarieven ten minste 21 dagen voor de overwogen datum voor het van kracht worden daarvan bij de betrokken Staten zijn aangemeld.

3. Indien een tarief dat krachtens de bilaterale goedkeuringsregeling is of wordt goedgekeurd en dat, wat de voorwaarden ervan betreft, in aanmerking komt voor automatische goedkeuring in de deep-discountzone, onder de drempel van die zone ligt, geldt een extra flexibiliteit met betrekking tot het niveau van dat tarief. Een dergelijke extra flexibiliteit strekt zich uit van 10 % onder het bilateraal goedgekeurde niveau van dat tarief tot het plafond van de deep-discountzone.

Een luchtvaarttarief dat in aanmerking komt voor de in dit lid bedoelde extra flexibiliteit wordt in de daaropvolgende tariefseizoenen op verzoek van de betrokken luchtvaartmaatschappij voor een nieuwe periode vastgesteld op een niveau dat niet lager mag liggen dan het als percentage van het referentietarief uitgedrukte niveau dat aan het einde van het voorgaande tariefseizoen voor dat luchtvaarttarief gold, waarbij naar behoren rekening wordt gehouden met eventuele wijzigingen in het niveau van het referentietarief. Voor de toepassing van het bepaalde in dit lid worden zomer- en wintertariefseizoenen afzonderlijk beschouwd.

Artikel 6

Deze richtlijn belet de Lid-Staten niet regelingen te treffen die soepeler zijn dan het bepaalde in artikel 4 of artikel 5, of zulke regelingen te handhaven.

Artikel 7

1. Wanneer een betrokken Staat (de „eerste Staat”) overeenkomstig de voorgaande artikelen besluit een tarief voor geregeld luchtvervoer niet goed te keuren, stelt hij de andere betrokken Staat („de tweede Staat”) hiervan met opgave van redenen schriftelijk in kennis binnen 21 dagen nadat het tarief is aangemeld.

2. Indien de tweede Staat het niet eens is met het besluit van de eerste Staat, stelt hij de eerste Staat binnen zeven

⁽¹⁾ Zie bladzijde 9 van dit Publikatieblad.

dagen na de kennisgeving daarvan in kennis, met verstrekking van de informatie waarop dit besluit is gebaseerd, en verzoekt hij om overleg. Beide Staten verstrekken alle door de andere Staat gevraagde relevante gegevens. Elk van de twee betrokken Staten kan de Commissie verzoeken bij het overleg aanwezig te zijn.

3. Indien de eerste Staat over onvoldoende gegevens beschikt om een besluit over het tarief te nemen, kan hij de tweede Staat verzoeken om overleg vóór het verstrijken van de in lid 1 voorgeschreven periode van 21 dagen.

4. Het overleg moet worden voltooid binnen 21 dagen nadat het is aangevraagd. Indien ook na verloop van deze periode geen overeenstemming is bereikt, wordt het geschil op verzoek van een van de betrokken Staten aan arbitrage onderworpen. De twee betrokken Staten kunnen overeenkomen het overleg voort te zetten of zonder overleg rechtstreeks tot arbitrage over te gaan.

5. De arbitrage wordt aan een groep van drie arbiters opgedragen, tenzij de betrokken Staten overeenkomen de zaak aan één enkele arbiter voor te leggen. De betrokken Staten benoemen elk een lid van de groep en streven naar overeenstemming over de benoeming van het derde lid (dat een onderdaan van een derde Lid-Staat is en de groep voorziet). Zij kunnen ook één enkele arbiter benoemen. De benoeming van de groep dient binnen zeven dagen te zijn voltooid. De uitspraak van de groep wordt bij meerderheid van stemmen gedaan.

6. Bij gebreke van de benoeming van een lid van de groep door een van de betrokken Staten of bij gebreke van overeenstemming omtrent de aanwijzing van het derde lid, wordt de Raad hiervan onverwijld op de hoogte gesteld en maakt zijn Voorzitter de groep binnen drie dagen voltallig. Indien het voorzitterschap wordt waargenomen door een Lid-Staat die partij is bij het geschil, verzoekt de Voorzitter van de Raad de Regering van de Lid-Staat die daarna het voorzitterschap zal waarnemen en die geen partij is bij het geschil, om de groep voltallig te maken.

7. Binnen 21 dagen na de samenstelling van de groep of de benoeming van één enkele arbiter wordt uitspraak gedaan. De betrokken Staten kunnen echter overeenkomen deze periode te verlengen. De Commissie heeft het recht als waarnemer aanwezig te zijn. De arbiters geven aan in hoeverre de uitspraak gebaseerd is op de in artikel 3 genoemde criteria.

8. Van de uitspraak wordt onmiddellijk kennis gegeven aan de Commissie.

Binnen tien dagen bevestigt de Commissie de uitspraak, tenzij de arbiters zich niet hebben gehouden aan de in artikel 3 genoemde criteria of de bij deze richtlijn vastge-

stelde procedure, of de uitspraak in andere opzichten niet strookt met het Gemeenschapsrecht.

Indien binnen de in de voorgaande alinea genoemde periode geen beslissing is genomen, wordt de uitspraak als bevestigd door de Commissie beschouwd. Een door de Commissie bevestigde uitspraak wordt bindend voor de betrokken Staten.

9. Gedurende de overleg- en de arbitrageprocedure blijven de bestaande luchtvaarttarieven waar het geschil om gaat, van kracht totdat de procedure is afgewikkeld en een nieuw tarief van kracht is geworden.

Algemene bepalingen

Artikel 8

Ten minste eenmaal per jaar pleegt de Commissie met vertegenwoordigers van organisaties van luchtvaartgebruikers in de Gemeenschap overleg over luchtvaarttarieven en daarmee samenhangende aangelegenheden; de Commissie verstrekt de deelnemers daartoe de nodige informatie.

Artikel 9

1. Vóór 1 november 1989 publiceert de Commissie een rapport over de toepassing van deze richtlijn, met vermelding van statistische gegevens over de gevallen waarin artikel 7 is ingeroepen.

2. De Lid-Staten en de Commissie werken samen bij de toepassing van deze richtlijn, in het bijzonder bij het verzamelen van de in lid 1 bedoelde gegevens.

3. Krachtens deze richtlijn verkregen vertrouwelijke informatie valt onder het beroepsgeheim.

Artikel 10

Indien een Lid-Staat met een of meer niet-Lid-Staten een overeenkomst heeft gesloten waarbij aan een luchtvaartmaatschappij van een niet-Lid-Staat voor een route tussen Lid-Staten de rechten van de vijfde luchtvaartvrijheid worden toegekend en er in die overeenkomst bepalingen voorkomen die in dit opzicht met deze richtlijn onverenigbaar zijn, neemt de Lid-Staat bij de eerste gelegenheid alle passende maatregelen om deze onverenigbaarheden op te heffen. Totdat de onverenigbaarheden zijn opgeheven, laat deze richtlijn de uit een dergelijke overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen jegens niet-Lid-Staten onverlet.

Artikel 11

1. Na overleg met de Commissie treffen de Lid-Staten de nodige maatregelen om uiterlijk op 31 december 1987 aan deze richtlijn te voldoen.

2. De Lid-Staten delen de Commissie alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen mede die zij ter uitvoering van deze richtlijn vaststellen.

Artikel 12

Uiterlijk 30 juni 1990 besluit de Raad over de herziening van deze richtlijn op basis van een voorstel van de Commissie, dat vóór 1 november 1989 moet worden ingediend.

Artikel 13

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 14 december 1987.

Voor de Raad

De Voorzitter

U. ELLEMANN-JENSEN

BIJLAGE I

Luchtvaartmaatschappijen als bedoeld in artikel 2, onder f), ii)

De volgende luchtvaartmaatschappijen beantwoorden aan de in artikel 2, onder f) ii), vermelde criteria zolang zij als nationale luchtvaartmaatschappij worden erkend door de Lid-Staat die hen als zodanig erkent op de datum van vaststelling van deze richtlijn:

- Scandinavian Airlines System,
 - Britannia Airways,
 - Monarch Airlines.
-

BIJLAGE II

Voorwaarden voor discount- en deep-discounttarieven

DISCOUNTZONE

1. Om voor de discountzone in aanmerking te komen moet aan alle volgende voorwaarden worden voldaan:
 - a) round-trip of circle-trip;
 - b) maximumverblijf van zes maanden;
en hetzij
 - c) minimumverblijf van ten minste zaterdagnacht of zes nachten
hetzij
 - d) indien „off-peak” zoals omschreven in het aanhangsel, moet het biljet ten minste veertien dagen vooraf worden gekocht; boeking voor de gehele reis, afgifte van het biljet en betaling moeten op hetzelfde tijdstip plaatsvinden; annulering of wijziging van de boeking is alleen mogelijk vóór het vertrek voor de heenreis en tegen betaling van ten minste 20 % van de prijs van het biljet.

DEEP-DISCOUNTZONE

2. Om voor de deep-discountzone in aanmerking te komen moet een tarief voldoen aan:
 - hetzij de voorwaarden 1 a), b) en c) en een van de volgende voorwaarden:
 - a) boeking voor de gehele reis, afgifte van het biljet en betaling moeten op hetzelfde tijdstip plaatsvinden; annulering of wijziging van de boeking is alleen mogelijk vóór het vertrek voor de heenreis en tegen betaling van ten minste 20 % van de prijs van het biljet;
 - b) het biljet moet ten minste veertien dagen vooraf worden gekocht; boeking voor de gehele reis, afgifte van het biljet en betaling moeten op hetzelfde tijdstip plaatsvinden; annulering of wijziging van de boeking is alleen mogelijk vóór het vertrek voor de heenreis en tegen betaling van ten minste 20 % van de prijs van het biljet;
 - c) het biljet mag pas de dag vóór het vertrek voor de heenreis worden gekocht; de boekingen voor de heenreis en de terugreis moeten afzonderlijk geschieden en kunnen alleen in het land van vertrek daags vóór de betrokken reis gebeuren;
 - d) passagiers mogen niet ouder zijn dan 25 jaar of niet jonger dan 60 jaar;
 - hetzij, indien „off-peak” als omschreven in het aanhangsel, de voorwaarden 1 a) en b) samen met:
 - ofwel voorwaarde 2 b) en een van de volgende voorwaarden:
 - e) passagiers mogen niet ouder zijn dan 25 jaar of niet jonger dan 60 jaar;
 - f) vader en/of moeder met kinderen die niet ouder zijn dan 25 jaar moeten te zamen reizen (ten minste drie personen);
 - g) zes of meer passagiers moeten samen reizen met „cross-referenced”-biljetten;
 - ofwel
 - h) het biljet moet ten minste 28 dagen vooraf worden gekocht; boeking voor de gehele reis, afgifte van het biljet en betaling moeten op hetzelfde tijdstip plaatsvinden; annulering of wijziging van de boeking zijn alleen mogelijk:
 - tegen betaling van minimaal 20 % van de prijs van het biljet, indien dit meer dan 28 dagen vóór de heenreis geschiedt, of
 - tegen betaling van minimaal 50 % van de prijs van het biljet, indien dit minder dan 28 dagen vóór de heenreis geschiedt.

*Aanhangsel***Definitie van off-peak**

Een luchtvaartmaatschappij kan bepaalde vluchten om commerciële overwegingen als „off-peak” bestemmen.

Wanneer een luchtvaartmaatschappij voorwaarde 1 d) of een van de voorwaarden 2 e) tot en met h) wil gebruiken, stellen de luchtvaartautoriteiten van de betrokken Lid-Staten in onderling overleg op basis van het door die luchtvaartmaatschappij ingediende voorstel voor elk traject de off-peak-vluchten vast.

Op elk traject waar de totale activiteit van luchtvaartmaatschappijen die de derde of vierde luchtvaartvrijheid genieten, een wekelijks gemiddelde van achttien terugvluchten bedraagt, krijgt de betrokken luchtvaartmaatschappij ten minste toestemming om voorwaarde 1 d) of de voorwaarden 2 e) tot en met h), op maximaal 50 % van haar totale dagelijkse vluchten toe te passen, mits de vluchten waarop deze voorwaarden mogen worden toegepast, vertrekken tussen 10.00 uur en 16.00 uur of tussen 21.00 uur en 6.00 uur.

BESCHIKKING VAN DE RAAD

van 14 december 1987

betreffende de verdeling van de passagierscapaciteit tussen luchtvaartmaatschappijen in
geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten en de toegang van luchtvaartmaatschappijen tot
geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten

(87/602/EEG)

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese
Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 84,
lid 2, en artikel 227, lid 2,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien de adviezen van het Europese Parlement ⁽²⁾,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal
Comité ⁽³⁾,

Overwegende dat flexibiliteit en mededinging in het com-
munautaire luchtvaartstelsel dienen te worden vergroot;

Overwegende dat kunstmatige beperkingen met betrekking
tot de capaciteit die luchtvaartmaatschappijen kunnen ver-
schaffen en met betrekking tot de toegang tot de markt
derhalve dienen te worden versoepeld;

Overwegende dat er, gelet op de mededingingssituatie op
de markt, maatregelen dienen te worden getroffen om
ongerechtvaardigde economische gevolgen voor de lucht-
vaartmaatschappijen te voorkomen; dat de Lid-Staten der-
halve dienen te kunnen interveniëren wanneer anders het
capaciteitsaandeel van hun maatschappijen in een bilaterale
betrekking onder een bepaald percentage zou zakken;

Overwegende dat een versterkte toegang tot de markt de
ontwikkeling van de sector luchtvervoer in de Gemeen-
schap zal stimuleren en de diensten voor de gebruikers zal
verbeteren; dat het evenwel, ten einde onnodige verstoringen
van bestaande luchtvervoersystemen te voorkomen en
ten einde tijd te gunnen voor het aanpassingsproces, dienstig
is om ter zake van de toegang tot de markt een aantal
beperkingen op te leggen;

Overwegende dat het nodig is te waarborgen dat deze
beperkingen niet leiden tot onredelijke voordelen voor een
bepaalde luchtvaartmaatschappij;

Overwegende dat het noodzakelijk is, ten einde tot een
evenwichtig samenstel van mogelijkheden te komen en met
inachtneming van de maatregelen in hun geheel, de econo-
mische nadelen van luchtvaartmaatschappijen die in de aan-
de periferie van de Gemeenschap gelegen Lid-Staten zijn
gevestigd op te heffen;

Overwegende dat het in het bijzonder noodzakelijk is het
openen van routes tussen hub-luchthavens van een
Lid-Staat en regionale luchthavens in een andere Lid-Staat
niet toe te passen op een bepaald aantal luchthavens, om
redenen die verband houden met de luchthaveninfrastruc-
tuur en ten einde een geleidelijke ontwikkeling van het
communautaire liberalisatiebeleid te verzekeren waarbij
negatieve effecten op het luchtverkeerstelsel van de
Gemeenschap worden vermeden;

Overwegende dat het Koninkrijk Spanje en het Verenigd
Koninkrijk op 2 december 1987 in Londen in een gezamen-
lijke verklaring van de ministers van Buitenlandse Zaken
van de twee landen regelingen zijn overeengekomen inzake
een grotere samenwerking bij het gebruik van de lucht-
haven van Gibraltar, en dat dergelijke regelingen nog in
werking moeten treden;

Overwegende dat luchtvaartmaatschappijen vrij dienen te
zijn van iedere verplichting vanwege de Staat om ter zake
van capaciteit en toegang tot de markt overeenkomsten aan
te gaan met andere luchtvaartmaatschappijen;

Overwegende dat de Staatshoofden en Regeringsleiders op
hun bijeenkomst in juni 1986 zijn overeengekomen dat de
interne markt voor luchtvervoer in 1992 voltooid moet zijn
uit hoofde van de acties van de Gemeenschap die leiden tot
versterking van de economische en sociale samenhang van
de Gemeenschap; dat de bepalingen van deze beschikking
betreffende capaciteitsverdeling en markttoegang een eerste
stap in deze richting zijn en dat de Raad daarom, om het
door de Staatshoofden en Regeringsleiders gestelde doel te
bereiken, verdere liberalisatiemaatregelen inzake capaci-
teitsverdeling en markttoegang met inbegrip van nieuwe
rechten van de vijfde luchtvaartvrijheid tussen communautaire
luchthavens zal treffen aan het einde van een aanvangspe-
riode van drie jaar,

⁽¹⁾ PB nr. C 182 van 9. 7. 1984, blz. 1.

⁽²⁾ PB nr. C 262 van 14. 10. 1985, blz. 44, en
PB nr. C 345 van 21. 12. 1987.

⁽³⁾ PB nr. C 303 van 25. 11. 1985, blz. 31.

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING VASTGESTELD:

Werkingsfeer en definities

Artikel 1

1. Deze beschikking heeft betrekking op:

- a) de verdeling van de passagierscapaciteit tussen de luchtvaartmaatschappij(en) van een Lid-Staat en die van een andere Lid-Staat in de geregelde luchtdiensten tussen deze Staten;
- b) de toegang van een communautaire luchtvaartmaatschappij (communautaire luchtvaartmaatschappijen) tot bepaalde routes tussen Lid-Staten waarop zij nog geen diensten onderhoudt (onderhouden).

2. Deze beschikking laat de betrekkingen tussen een Lid-Staat en zijn eigen luchtvaartmaatschappijen met betrekking tot de verdeling van de capaciteit en de toegang tot de markt onverlet.

3. Deze beschikking is niet van toepassing op de overzeese departementen bedoeld in artikel 227, lid 2, van het Verdrag.

4. De artikelen 3 en 4 zijn niet van toepassing op de diensten die vallen onder Richtlijn 83/416/EEG van de Raad van 25 juli 1983 betreffende de toelating van geregelde interregionale luchtdiensten voor het vervoer van reizigers, post en goederen tussen de Lid-Staten ⁽¹⁾, gewijzigd bij Richtlijn 86/216/EEG ⁽²⁾.

5. De toepassing van deze beschikking op de luchthaven van Gibraltar laat de respectieve rechtsopvattingen van het Koninkrijk Spanje en het Verenigd Koninkrijk betreffende het geschil inzake de soevereiniteit over het grondgebied waarop de luchthaven is gelegen, onverlet.

6. De toepassing van het bepaalde in deze beschikking op de luchthaven van Gibraltar wordt opgeschort totdat de regelingen welke vervat zijn in de gezamenlijke verklaring van de ministers van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk Spanje en van het Verenigd Koninkrijk van 2 december 1987 in werking zijn getreden. De Regeringen van het Koninkrijk Spanje en van het Verenigd Koninkrijk zullen de Raad hiervan op die datum kennis geven.

Artikel 2

In deze beschikking wordt verstaan onder:

- a) capaciteit: het aantal zitplaatsen dat gedurende een bepaalde periode in een geregelde luchtdienst aan het publiek wordt aangeboden;

- b) capaciteitsaandeel: het aandeel van de luchtvaartmaatschappij(en) van een Lid-Staat, uitgedrukt als een percentage van de totaal beschikbare capaciteit in een bilaterale betrekking met een andere Lid-Staat, met uitsluiting van de aangeboden capaciteit die valt onder artikel 6, lid 3, of onder de bepalingen van Richtlijn 83/416/EEG alsmede de capaciteit die wordt aangeboden door een luchtvaartmaatschappij met de vijfde vrijheid;

- c) luchtvaartmaatschappij: een luchtvervoeronderneming met een geldige exploitatievergunning om geregelde luchtdiensten te exploiteren;

- d) luchtvaartmaatschappij met de derde luchtvaartvrijheid: een luchtvaartmaatschappij die het recht heeft om op het grondgebied van een andere Staat passagiers, vracht en post af te zetten, aan boord genomen in de Staat waarin zij is geregistreerd;

luchtvaartmaatschappij met de vierde luchtvaartvrijheid: een luchtvaartmaatschappij die het recht heeft om in een andere Staat passagiers, vracht en post aan boord te nemen met de Staat waarin zij is geregistreerd, als bestemming;

luchtvaartmaatschappij met de vijfde luchtvaartvrijheid: een luchtvaartmaatschappij die het recht heeft om commercieel luchtvervoer van passagiers, vracht en post te verrichten tussen twee andere Staten dan de Staat waarin zij is geregistreerd;

- e) betrokken Staten: de Lid-Staten waartussen de desbetreffende geregelde luchtdienst wordt onderhouden;

- f) communautaire luchtvaartmaatschappij:

- i) een luchtvaartmaatschappij die haar hoofdzetel en haar voornaamste plaats van bedrijvigheid in de Gemeenschap heeft, waarvan de meerderheid van de aandelen in handen is van onderdanen van Lid-Staten en/of van Lid-Staten en die daadwerkelijk wordt bestuurd door die personen of Staten, ofwel

- ii) een luchtvaartmaatschappij die, hoewel zij op het tijdstip van vaststelling van deze beschikking niet beantwoordt aan de onder i) gegeven definitie:

- A) ofwel haar hoofdzetel en haar voornaamste plaats van bedrijvigheid in de Gemeenschap heeft en gedurende de twaalf maanden voorafgaande aan de vaststelling van deze beschikking geregelde of niet-geregelde luchtdiensten in de Gemeenschap heeft uitgevoerd;

- B) ofwel gedurende de twaalf maanden voorafgaande aan de vaststelling van deze beschikking in geregelde diensten krachtens de derde of vierde vrijheid tussen de Lid-Staten heeft voorzien.

De ondernemingen die voldoen aan de bovengenoemde criteria, worden in bijlage I vermeld;

- g) geregelde luchtdienst: een reeks vluchten die elk alle volgende kenmerken bezitten:

- i) zij verlopen door het luchtruim boven het grondgebied van meer dan één Lid-Staat;

⁽¹⁾ PB nr. L 237 van 26. 8. 1983, blz. 19.

⁽²⁾ PB nr. L 152 van 6. 6. 1986, blz. 47.

- ii) zij worden uitgevoerd door vliegtuigen voor het vervoer van passagiers of passagiers en vracht en/of post tegen betaling, op zodanige wijze dat door het publiek voor elke vlucht plaatsen kunnen worden gekocht (rechtstreeks van de luchtvaartmaatschappij of via haar erkende agenten);
 - iii) zij worden uitgevoerd om het vervoer tussen dezelfde twee of meer plaatsen te verzorgen:
 - 1) hetzij volgens een gepubliceerde geregelde dienst,
 - 2) hetzij met een zodanige regelmaat of frequentie dat zij duidelijk een systematische reeks vormen;
 - h) vlucht: vertrek van een bepaalde luchthaven naar een bepaalde bestemming;
 - i) meervoudige aanwijzing op landenpaarbasis: de aanwijzing door een Lid-Staat van twee of meer van zijn luchtvaartmaatschappijen om geregelde luchtdiensten te onderhouden tussen het grondgebied van die Lid-Staat en dat van een andere Lid-Staat;
 - j) meervoudige aanwijzing op stedenpaarbasis: de aanwijzing door een Lid-Staat van twee of meer van zijn luchtvaartmaatschappijen om een geregelde luchtdienst te onderhouden tussen een luchthaven of luchthavensysteem op zijn grondgebied en een luchthaven of luchthavensysteem op het grondgebied van een andere Lid-Staat;
 - k) hub-luchthaven: een in de lijst in bijlage II in categorie 1 opgenomen luchthaven;
- regionale luchthaven: een luchthaven van categorie 2 of 3, opgenomen in de lijst in bijlage II;
- l) luchthavensysteem: twee of meer luchthavens die samen de luchtverkeersvoorzieningen van dezelfde stad vormen.

Capaciteitsaandelen

Artikel 3

1. In de periode tussen 1 januari 1988 en 30 september 1988 verleent een Lid-Staat aan een luchtvaartmaatschappij (luchtvaartmaatschappijen) met de derde en de vierde luchtvaartmaatschappijen die door de betrokken Staten krachtens hun onderlinge regelingen gemachtigd is (zijn) om op routes tussen hun grondgebieden te vliegen, toestemming om haar (hun) capaciteit aan te passen, mits de daaruit resulterende capaciteitsaandelen binnen een marge van 55 %/45 % blijven.

2. Tenzij overeenkomstig artikel 4 anderszins wordt beslist, wordt de marge waarbinnen een Lid-Staat de lucht-

vaartmaatschappij(en) van een andere Lid-Staat toestaat haar (hun) capaciteitsaandeel te verhogen, vanaf 1 oktober 1989 uitgebreid tot 60 %/40 %.

3. Bij toepassing van de leden 1 en 2 wordt geen rekening gehouden met unilaterale capaciteitsverlagingen. In zulke gevallen is de grondslag voor de berekening van de capaciteitsaandelen de capaciteit die in de vorige overeenkomstige seizoenen werd aangeboden door de luchtvaartmaatschappij(en) van de Lid-Staat welke haar (hun) capaciteit heeft (hebben) verlaagd.

4. Aanpassingen binnen een marge van 55 %/45 %, c. q. 60 %/40 %, zijn toegestaan per seizoen onder de volgende voorwaarden:

- a) na de eerste automatische goedkeuring is het de luchtvaartmaatschappij(en) van de Lid-Staat met minder capaciteit toegestaan haar (hun) eigen capaciteit te verhogen tot het maximum van de capaciteit die is goedgekeurd voor de luchtvaartmaatschappij(en) van de Lid-Staat met de grootste capaciteit;
- b) indien laatstgenoemde luchtvaartmaatschappij(en) wenst (wensen) te reageren op bovengenoemde verhoging, wordt haar (hun) automatisch goedkeuring verleend voor één verdere verhoging tot het niveau van haar (hun) eerste capaciteitsopgave(n) voor dat seizoen, binnen de geldende marge;
- c) aan de luchtvaartmaatschappij(en) van de Lid-Staten met minder capaciteit wordt dan automatisch goedkeuring verleend voor een verhoging tot het matching niveau;
- d) verdere verhogingen gedurende het seizoen zijn afhankelijk van de geldende bilaterale bepalingen tussen de twee betrokken Lid-Staten.

Artikel 4

1. Indien een Lid-Staat waarvan de luchtvaartmaatschappij(en) ingevolge de toepassing van artikel 3, lid 1, ernstig financieel nadeel heeft (hebben) geleden, haar daarom verzoekt, verricht de Commissie vóór 1 augustus 1989 een onderzoek; op basis van alle ter zake dienende factoren, met inbegrip van de marktsituatie, de financiële toestand van de luchtvaartmaatschappij(en) en de bereikte bezettingsgraden, beslist zij of artikel 3, lid 2, al dan niet volledig moet worden toegepast.

2. De Commissie deelt haar beslissing mede aan de Raad, die binnen een termijn van twee maanden na deze mededeling met eenparigheid van stemmen anders kan beslissen.

Meervoudige aanwijzing*Artikel 5*

1. Een Lid-Staat aanvaardt meervoudige aanwijzing op landenpaarbasis door een andere Lid-Staat, maar is, behoudens het bepaalde in lid 2, niet verplicht de aanwijzing van meer dan één luchtvaartmaatschappij per route te aanvaarden.

2. Daarenboven aanvaardt een Lid-Staat meervoudige aanwijzing op stedenpaarbasis door een andere Lid-Staat:

- in het eerste jaar na kennisgeving van deze beschikking, op routes waarop in het voorgaande jaar meer dan 250 000 passagiers werden vervoerd;
- in het tweede jaar, op routes waarop in het voorgaande jaar meer dan 200 000 passagiers werden vervoerd of meer dan 1 200 retourvluchten per jaar worden uitgevoerd;
- in het derde jaar, op routes waarop in het voorgaande jaar meer dan 180 000 passagiers werden vervoerd of meer dan 1 000 retourvluchten per jaar worden uitgevoerd.

3. Het bepaalde in de artikelen 3 en 4 is van toepassing op dit artikel.

Routes tussen hub- en regionale luchthavens*Artikel 6*

1. Behoudens het bepaalde in de artikelen 3, 4 en 5 is het de communautaire luchtvaartmaatschappijen toegestaan geregelde diensten van de derde of de vierde luchtvaartvrijheid in te voeren tussen luchthavens van categorie 1 of luchthavensystemen op het grondgebied van een andere Lid-Staat. De luchthavencategorieën staan in de lijst van bijlage II.

2. i) Het bepaalde in lid 1 geldt niet:

- a) voor regionale luchthavens waarop de bepalingen van Richtlijn 83/416/EEG niet van toepassing zijn;
- b) tijdens de geldigheidsduur van deze beschikking, voor:

- de volgende luchthavens die op het moment van kennisgeving van deze beschikking minder dan 100 000 reizigers per jaar op internationale geregelde luchtdiensten verwerken:

Aalborg	Sevilla
Bergamo	Skrydstrup
Billund	Sønderborg
Bologna	Stauning
Esbjerg	Thisted
Karup	Tirstrup;
Odense	

- de volgende luchthavens of luchthavensystemen die op het moment van kennisgeving van deze beschikking beantwoorden aan de criteria van artikel 9:

Barcelona

Malaga

Milano — Linate/Malpensa.

- ii) Bovendien worden om de bestaande luchtverkeerssystemen niet te zeer te verstoren en om tijd voor aanpassing te bieden de volgende luchthavens tijdens de geldigheidsduur van deze beschikking eveneens uitgesloten van de bepalingen van lid 1:

Alicante	Thessaloniki — Micra
Athina	Torino
Bilbao	Valencia
Genova	Venezië.

3. De artikelen 3 en 4 zijn niet van toepassing op luchtdiensten tussen een luchthaven van categorie 1 en een regionale luchthaven die worden onderhouden door toestellen met niet meer dan 70 passagiersstoelen.

4. Wanneer het een luchtvaartmaatschappij van een Lid-Staat krachtens dit artikel is toegestaan een geregelde luchtdienst te onderhouden, maakt het land van registratie van deze luchtvaartmaatschappij geen bezwaar tegen een verzoek om invoering van een geregelde luchtdienst op dezelfde route door een luchtvaartmaatschappij van de andere betrokken Staat.

5. Het bepaalde in dit artikel maakt geen inbreuk op het recht van een Lid-Staat om de verdeling van het verkeer tussen luchthavens binnen een luchthavensysteem te regelen.

Combinatie van de landingsplaatsen*Artikel 7*

1. Bij de exploitatie van geregelde luchtdiensten van of naar twee of meer landingsplaatsen in een andere Lid-Staat of andere Lid-Staten, mag een communautaire luchtvaartmaatschappij met de derde of de vierde luchtvaartvrijheid, behoudens het bepaalde in de artikelen 3, 4 en 5, geregelde luchtdiensten combineren, mits er tussen de gecombineerde landingsplaatsen geen vervoersrechten gelden.

2. Lid 1 is niet van toepassing op Spaans grondgebied tijdens de geldigheidsduur van deze beschikking. In Spanje gevestigde luchtvaartmaatschappijen kunnen evenmin beroep doen op deze bepalingen gedurende die periode.

Vijfde luchtvaartvrijheidsrechten*Artikel 8*

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 6, lid 2, mag een communautaire luchtvaartmaatschappij een geregelde

luchtdienst van de vijfde luchtvaartvrijheid onderhouden, wanneer er derde of vierde luchtvaartvrijheidsrechten bestaan, mits de dienst:

- a) is goedgekeurd door de Staat waar de betrokken communautaire luchtvaartmaatschappij is geregistreerd;
- b) wordt onderhouden als verlenging van een dienst vanuit de Staat van registratie of als voorstadium van een dienst naar de Staat van registratie;
- c) onverminderd het bepaalde in lid 2, wordt onderhouden tussen twee luchthavens waarvan er ten minste één niet behoort tot categorie 1, en
- d) niet meer dan 30 % van de jaarlijkse capaciteit van de luchtvaartmaatschappij op de betrokken route kan worden gebruikt voor het vervoer van vijfde luchtvaartvrijheid-passagiers.

2. Behoudens het bepaalde in lid 1, onder a), b) en d), kunnen Ierland en de Portugese Republiek ieder één luchthaven van de eerste categorie in elk van de andere Lid-Staten uitkiezen en kunnen zij elk een luchtvaartmaatschappij aanwijzen om een luchtdienst van de vijfde luchtvaartvrijheid tussen die luchthavens te onderhouden op voorwaarde dat geen van de aangewezen maatschappijen zodanige rechten op enige luchthaven op meer dan één zodanige route mag uitoefenen. De betrokken Lid-Staten behoeven niet voor alle routes dezelfde luchtvaartmaatschappij aan te wijzen, maar kunnen daartoe voor elke andere Lid-Staat slechts één luchtvaartmaatschappij aanwijzen.

3. Dit artikel is tijdens de geldigheidsduur van deze beschikking niet van toepassing op routes naar of vanuit Spaans grondgebied. Gedurende deze periode kunnen in Spanje geregistreerde luchtvaartmaatschappijen evenmin beroep doen op rechten van de vijfde luchtvaartvrijheid op de grondslag van dit artikel.

Algemene bepalingen

Artikel 9

Ongeacht de artikelen 5 tot en met 8 is een Lid-Staat niet verplicht toestemming te geven voor een geregelde luchtdienst ingeval:

- a) de betrokken luchthaven in die Staat over onvoldoende faciliteiten beschikt om de dienst af te handelen;
- b) de navigatiesteun onvoldoende is om de dienst af te handelen.

Artikel 10

1. Deze beschikking belet de Lid-Staten niet regelingen te treffen of te handhaven die soepeler zijn dan het bepaalde in deze beschikking.

2. De bepalingen van deze beschikking mogen niet worden gebruikt om in bestaande regelingen de capaciteit of de toegang tot de markt te beperken.

Artikel 11

Een Lid-Staat verplicht een luchtvaartmaatschappij er niet toe om met andere luchtvaartmaatschappijen overeenkomsten te sluiten of regelingen te treffen over een van de bepalingen van deze beschikking en verbiedt luchtvaartmaatschappijen evenmin zulks te doen.

Artikel 12

1. Na overleg met de Commissie treffen de Lid-Staten de nodige maatregelen om uiterlijk op 31 december 1987 aan deze beschikking te voldoen.

2. De Lid-Staten delen de Commissie alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen mede die zij ter uitvoering van deze beschikking vaststellen.

Artikel 13

1. Vóór 1 november 1989, en daarna om de twee jaar, publiceert de Commissie een verslag over de tenuitvoerlegging van deze beschikking.

2. De Lid-Staten en de Commissie werken samen bij de tenuitvoerlegging van deze beschikking, inzonderheid met betrekking tot het verzamelen van informatie voor het in lid 1 bedoelde verslag.

3. Vertrouwelijke informatie die in het kader van de tenuitvoerlegging van deze beschikking is verkregen, valt onder het beroepsgeheim.

Artikel 14

Uiterlijk op 30 juni 1990 besluit de Raad over de herziening van deze beschikking op basis van een voorstel van de Commissie dat vóór 1 november 1989 moet worden ingediend.

Artikel 15

Deze beschikking is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 14 december 1987.

Voor de Raad

De Voorzitter

U. ELLEMANN-JENSEN

*BIJLAGE I***Luchtvaartmaatschappijen bedoeld in artikel 2, onder f), ii)**

De volgende luchtvaartmaatschappijen beantwoorden aan de in artikel 2, onder f), ii), vermelde criteria, zolang zij als nationale luchtvaartmaatschappij worden erkend door de Lid-Staat die hen als zodanig erkent op de datum van vaststelling van deze beschikking:

- Scandinavian Airlines System,
 - Britannia Airways,
 - Monarch Airlines.
-

BIJLAGE II

Lijst van luchthavencategorieën

Categorie 1	BELGIË:	Brussel/Bruxelles - Zaventem.
	DENEMARKEN:	København - Kastrup/Roskilde.
	DUITSLAND:	Frankfurt/Rhein-Main, Düsseldorf - Lohausen, München - Riem.
	SPANJE:	Palma de Mallorca, Madrid - Barajas, Malaga, Las Palmas.
	GRIEKENLAND:	Athina - Hellinikon, Thessaloniki - Micra.
	FRANKRIJK:	Paris - Charles de Gaulle/Orly.
	IERLAND:	Dublin.
	ITALIË:	Roma - Fiumicino/Ciampino, Milano - Linate/Malpensa.
	NEDERLAND:	Amsterdam - Schiphol.
	PORTUGAL:	Lisboa, Faro.
	VERENIGD KONINKRIJK:	London - Heathrow/Gatwick/Stansted, Luton.
Categorie 2	DUITSLAND:	Hamburg - Fuhlsbüttel, Stuttgart - Echterdingen, Köln/Bonn.
	SPANJE:	Tenerife - Sur, Barcelona, Ibiza, Alicante, Gerona.
	FRANKRIJK:	Marseille - Marignane, Nice - Côte d'Azur, Lyon - Satolas, Bâle - Mulhouse.
	IERLAND:	Shannon.
	ITALIË:	Napoli - Capodichino, Venezia - Tessera, Catania - Fontanarossa.
	LUXEMBURG:	Luxembourg - Findel.
	PORTUGAL:	Funchal, Porto.
Categorie 3	VERENIGD KONINKRIJK:	Manchester - Ringway, Birmingham - Elmdon, Glasgow - Abbotsinch.
	Alle overige luchthavens die officieel open zijn voor geregelde internationale diensten.	

Verklaring van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland

De Raad heeft de volgende verklaring van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland ontvangen:

De Bondsrepubliek Duitsland heeft bij de nederlegging van de akten van bekrachtiging van de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen verklaard, dat deze Verdragen ook voor het Land Berlijn gelden. Zij heeft tegelijkertijd verklaard, dat de rechten en verantwoordelijkheden van Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten met betrekking tot Berlijn onaangetast blijven. Gezien het feit dat de burgerluchtvaart tot de terreinen behoort waarop genoemde Staten zich uitdrukkelijk bevoegdheden in Berlijn hebben voorbehouden, en na overleg met de Regeringen van deze Staten deelt de Bondsregering mede dat de richtlijn van de Raad betreffende de tarieven voor geregelde luchtdiensten tussen de Lid-Staten en de beschikking van de Raad betreffende de verdeling van de passagierscapaciteit tussen luchtvaartmaatschappijen in geregelde luchtdiensten tussen Lid-Staten en de toegang van luchtvaartmaatschappijen tot geregelde luchtdiensten tussen de Lid-Staten geen betrekking hebben op het Land Berlijn; de verordening van de Raad tot vaststelling van de wijze van toepassing van de mededingingsregels op ondernemingen in de sector luchtvervoer en de verordening van de Raad betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen van overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de sector van het luchtvervoer zijn evenmin van toepassing op het Land Berlijn.
